

1. ชื่อสมุนไพร แฝกหอม (FAEK HOM)
2. ชื่อวิทยาศาสตร์ *Vetiveria zizanioides* (L.) Nash ex Small ชื่อวงศ์ Gramineae (Poaceae)
3. ชื่ออื่น แกงหอม แคมหอม (อีसान), Khuskhus, Sevendara grass, Vetiver
4. ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ล้มลุกอายุหลายปี ขึ้นเป็นกอแน่น มีเหง้าใต้ดิน ลำต้นตั้งตรง สูงถึง 2 เมตร หรือมากกว่า คล้ายทรงกระบอกตัน ผิวเกลี้ยง โคนต้นมีลักษณะแบนด้านข้าง

ราก เป็นกระจุก มีกลิ่นหอม ระบบรากฝอยหยั่งลึกลงไปในดินได้ถึง 4 เมตร

ใบ เป็นใบเดี่ยว แทงออกจากเหง้าใต้ดิน รูปขอบขนาน กว้าง 0.4-1 เซนติเมตร ยาว 30-75 เซนติเมตร ปลายแหลม ผิวใบด้านล่างเกลี้ยง บนเส้นกลางและขอบใบมีขนสาก กาบใบเกลี้ยง เป็นสัน ลิ้นใบมีขอบ

ดอก ช่อดอกแบบช่อแยกแขนง โผล่พ้นกอ แต่ละแขนงช่อมีช่อกระจะขนาดเล็กถึง 20 ช่อ ช่อดอกย่อยติดเป็นคู่ มีหลายคู่ ดอกย่อยตอนบนสมบูรณ์เพศ มีกาบกลีบรูปคล้ายใบหอก มีเส้นกาบ 3 เส้น เส้นกาบนี้จะบรรจบกันเป็นรยางค์แข็งเป็นปุ่มที่ปลาย ส่วนกาบบนรูปขอบขนาน บางใส เกสรเพศผู้มี 3 อัน อับเรณูสีส้ม รังไข่ผิวเกลี้ยง ยอดเกสรเพศเมียเป็นขนนกสีม่วง มี 2 แฉก

ผล เป็นผลแห้งไม่แตก

เมล็ด รูปขอบขนาน โคนมน ปลายแหลม ขนาด 4-5 มิลลิเมตร มีหนามสั้น

5. ส่วนที่ใช้ทำยา

รากแห้ง

6. สรรพคุณของแต่ละส่วนที่ใช้ทำยา

ตำราสรรพคุณยาไทยว่ารากมีกลิ่นหอม รสขม บำรุงดวงจิตให้ชุ่มชื้น ขับลมในลำไส้ แก้ปวดท้อง จุกเสียด แน่นอืด แก้ไข้เพื่อลมและขับปัสสาวะ

7. รายงานการวิจัยปัจจุบัน

ข้อมูลจากการศึกษาวิจัยพรีคลินิกพบว่า น้ำมันแฝกหอมมีฤทธิ์ยับยั้งแบคทีเรียชนิด *Staphylococcus aureus* น้ำมันแฝกหอมยังมีฤทธิ์ต้านออกซิเดชันและต้านอนุมูลอิสระรวมทั้งมีฤทธิ์ไล่แมลง

8. สารสำคัญ

แฝกหอมมีน้ำมันระเหยง่าย (volatile oil) ซึ่งประกอบด้วยสารกลุ่มเทอร์พีน เช่น แอลฟา-เวทีวอน (α -vetivone) บีตา-เวทีวอน (β -vetivone) เวทีวีนิลเวทีเวเนต (vetivenyl vetivenate) เวทีไดออล (vetidiol) แอลฟา-เวทีสปีริน (α -vetispiroene) และบีตา-เวทีสปีริน (β -vetispiroene) เป็นต้น

9. แหล่งกำเนิด และกระจายพันธุ์

พืชชนิดนี้มีเขตกระจายพันธุ์ในพื้นที่ลุ่มทางตอนเหนือของประเทศอินเดีย บังกลาเทศ พม่า อาจพบขึ้นทั่วไปในในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สำหรับในประเทศไทยพบขึ้นได้ทั่วไป ที่ความสูงจากระดับน้ำทะเล 50-800 เมตร แต่จะพบมากในบริเวณที่ราบลุ่มภาคกลางในพื้นที่จังหวัดอยุธยา สระบุรี สุพรรณบุรี สิงห์บุรี ชัยนาท นครสวรรค์ ราชบุรี และนครปฐม

10. พื้นที่เหมาะสมในการปลูกในประเทศไทย

- ลักษณะพื้นที่ พื้นที่ทั่วไป สวนป่า สวนผลไม้ หัวไร่ปลายนา ริมแม่น้ำลำคลอง
- ภาค ทั่วทุกภาคของประเทศไทย
- จังหวัด อยุธยา สระบุรี สุพรรณบุรี สิงห์บุรี ชัยนาท นครสวรรค์ ราชบุรี และนครปฐม

11. การคัดเลือกพันธุ์ (พันธุ์ที่นิยมปลูกในประเทศไทย)

- พันธุ์ที่ใช้เป็นยา พันธุ์พื้นบ้านทั่วไป (พันธุ์ที่ใช้ทำยาต้นจะเล็กกว่าแฝกธรรมดาที่มีกลิ่นหอม)
- พันธุ์ที่ใช้เป็นอาหาร ไม่ใช่ทำเป็นอาหาร

12. การขยายพันธุ์

ขยายพันธุ์ด้วยการแยกหน่อ แฝกหอมจะขยายพันธุ์ง่าย โดยการขุดต้นแม่ นำหน่อมาแยกออก และตัดใบออก และสามารถนำไปปลูกได้

13. การปลูก/สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการปลูก

- ฤดูกาลเพาะปลูก ปลูกได้ทุกฤดูกาลนิยมขยายพันธุ์ในฤดูฝนช่วงเดือนพฤษภาคม – กรกฎาคม
- การเตรียมดิน โดยการขุดร่องลึกประมาณ 10 เซนติเมตร รองก้นร่องด้วยปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมักก็ได้
- วิธีการปลูก โดยการนำหน่อแฝกหอมมาวางเรียงเป็นแถวห่างกันประมาณ 5 – 7 เซนติเมตร แล้วกลบดินให้แน่น รดน้ำให้ชุ่มชื้นอยู่เสมอ

14. การปฏิบัติดูแลรักษา

- การใส่ปุ๋ย จะใส่ปุ๋ยหลังจากปลูกได้ 3 เดือน ควรใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 โดยการหว่านบาง ๆ ตามร่อง พร้อมกับการพรวนดินและกำจัดวัชพืช ควรใส่ปุ๋ยปีละ 1 – 2 ครั้ง หรือใช้ปุ๋ยหมักสลับกันไป
- การให้น้ำ แฝกหอมเป็นพืชทนน้ำได้ดี ถ้าปลูกฤดูฝนปล่อยตามธรรมชาติได้
- การกำจัดวัชพืช ควรทำพร้อมกับการพรวนดินและใส่ปุ๋ยประมาณ 3 เดือน ต่อ 1 ครั้ง
- การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู แฝกหอมไม่ค่อยมีแมลงรบกวน จึงไม่ต้องใช้สารเคมีฉีดพ่น

15. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยว

- ฤดูกาลการเก็บเกี่ยว เก็บเกี่ยวได้ทุกฤดู แฝกหอมจะเก็บเกี่ยวได้เมื่ออายุ 1 – 2 ปีขึ้นไป
- วิธีการเก็บเกี่ยว โดยการตัดใบออกให้หมด เพื่อไปทำประโยชน์อย่างอื่น แล้วขุดเอาแต่ราก เพื่อส่งแปรรูปต่อไป
- การแปรรูปหลังการเก็บเกี่ยว เมื่อได้รากแฝกหอมแห้งมาแล้ว นำมาล้างน้ำให้สะอาด แล้วนำไปตากแดดที่พื้นที่ประมาณ 7 – 10 วัน จนแห้ง แล้วนำไปอบอีกครั้งจนแห้งสนิท
- การบรรจุและการเก็บรักษา เมื่อได้รากแฝกหอมแห้งมาแล้ว บรรจุถุงกระสอบส่งจำหน่ายต่อไป ถ้าจะเก็บควรใส่กระสอบโปร่ง ๆ หรือถุงปุ๋ยใหม่ ๆ และเก็บไว้ในห้องที่มีอุณหภูมิปกติ

16. การจำหน่าย

รากแฝกหอมแห้ง กิโลกรัมละ 100-300 บาท